

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Iustitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

V. Quænam circa belli prosecutionem obseruanda sint; speciatim an &
quomodo in bello liceat occidere, in seruitutem redigere vel spoliare etiam
innocentes; itemque spolia & bona ab hostibus iusto ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

si contemptim negligatur, fieri poterit, ut bellum quidem Iustitiæ non aduerletur, sed charitati, iuxta dicta dub. 1. in fin.

46 **ASSERTIO XI.** Si post facta sufficiente causa discussione, utraq; pars certo sibi persuadeat, rem ad se pertinere, tunc quidē consultissimū erit, ut rem pacifica transactione componant, siue rem inter se diuidendo, siue in arbitros committendo; quod etiā nisi faciant, contra suā, & proximi, atq; etiā Reipublicæ charitatē cōmuniter non parū peccabunt: at tamen ex iustitia ad hoc teneri non videntur. Colligitur ex dictis; quia quisque sibi in hac causa est Iudex; certo ac bona fide persuasus, ius penes se esse, ut supponitur. Idem docet Molina cit. disp. 103. limitans tamen, nisi alter putaret alterū bona fide agere, & se non minus quam alterū decipi posse; talem enim putat simpliciter teneri, vel ad rem diuidendam, vel ad arbitros recipiendos.

Illud de obligatione saltē charitatis speciatim etiā docet Nauarrus ma. c. 25. n. 4. ubi ait; *Principes Christianos, qui habent inter se de aliquo regno seu statu controversiā, quæ de iure extinguī non potest, quia neuter agnoscat superiorem, neque armis finire, sine magno damno Christiana Reipublica potest, debere causam suā in arbitros remittere, alioqui graviter peccaturos.* Quā ob causam etiā Sotus in epistolā ad Roman. 12. notat, raro bella inter Christianos principes inculcata esse.

47 **ASSERTIO XII.** Etiam ceteri milites in statu dānationis sunt, qui vel scienter in bello iniusto militant, vel parati sunt cuilibet Principi militare siue causam iustā habeat, siue non. Ita ex cōmuni Caietanus V. *Bellū.* Bannes hic q. 40. a. 1. dub. 6. Val. q. 16. pun. 2. Molina disp. 103. Ratio patet; quia malo directē consentire & cooperari non licet; neque periculo peccandi se temere exponere.

48 **ASSERTIO XIII.** In dubia causa, milites quidem subditi principi, aut stipendiarij perpetui, non tenentur iustitiā belli examinare, nisi fortē admodum vrgentia & aperta indicia, vel rumores de iniustitia belli interueniant; sed licitē à suo duce ad militiā euocati obtemperant: ceteri vero, si verē & positivē dubitent, habentes scilicet in utraq; partē probabiles rationes dubitandi, tenentur prius in belli iustitiam inquirere, quā suum militiæ nomen dent, licet & isti, seculo tali dubio, licitē possint in bello sequi principem, quem sciunt hominē Christianū esse, & nemini iniuriosum; quamdiu nulla peculiaris ratio eum de iniustitia suspectum reddat.

Est doctrina cōmunis apud Caietanū & Bannē hic q. 40. a. 1. Victoriā n. 25. Mol. dis. 114 & 118. Val. cit. pun. 2. Et de subditis (eadē ferē est ratio stipendiariorum, etsi neget Syluester) patet ex Can. *Quid culpatur* 23. q. 1. post August. l. 2. contra Faustum c. 75. & colligitur à simili in materia matrimoniali, ex cap. *Dominus*, de secundis nuptijs, & cap. *Inquisitioni*, de sententia excommunicationis. Ratio generalis est. Quia in dubio, & ubi contrarium aperte non constat, subditi licitē acquiescunt sui superioris iudicio: ceteri cōmuni lege tenentur ad examinandam honestatem actionum, quas aggrediuntur.

49 **ASSERTIO XIV.** Non videtur tamen facile peccati mortalis damnandus miles etiā non subditus, qui alioq; nō nisi bello iusto paratus militare, orto inter Principes Christianos bello, & facta prius, ut dictū,

de iustitia utriusq; partis inquisitione, in æquali dubio speculatio de iusta bellandi causa, anceps habens, sed utraq; tamen partē bona fide, & iure utraq; probabili agere existimans, utrius parti seruire paratus est. Ita Petrus Nauarrus l. 2. de restit. c. 3. n. 277. & olim Romæ Suarez; etsi pleriq; alij (in quibus Bannes, Valentia loc. cit. & Molina dis. 114.) negent, in tali dubio militare non subditū militem posse. Probat. Tum quia aduocatus etiā in dubia causa, utrius parti patrocinari potest, ex cōmuni apud Syluestrum verbo bellum l. n. 3. & Vasquez l. 2. disp. 64. cap. 4. & famulus seruire domino exercenti contractus speculatiuē dubios. Tum quia ubi de aliquo agibili est inter Doctores utraq; sententia probabilis, licet modo hanc, modo illam sequi; quin etiā iuxta aliorū opinionē probabilem operari, siue quis ex proprijs principijs contrariæ opinionis assensum habeat, siue per intrinsecā principia neutrius, ut suo loco dictum, tom. 2. disp. 2. q. 6. dub. 3. & 4. post Vasquez l. 2. disp. 62. cap. 4. Contraria tamen sententia, ut communior & tutior est, ita & probabilior; cuius proinde oppositum tolerari solum subinde posse, non autem suaderi debere diximus.

D V B I V M V.

Quenam circa Belli prosecutionem obseruanda sint; speciatim an & quomodo in bello liceat occidere, in seruitutē redigere, vel spoliare etiam innocentēs; itemq; spolia & bona ab hostibus iusto bello capta, vel etiā pretio aut dono accepta ad quos spectent.

S. Thomas 2. 2. q. 40. 2. 3.

51 **Q**ueritur primō, quanam in genere circa belli prosecutionē obseruanda aut vitanda. De hac re breuiter statuius sequentia. I. Post Iustitiā belli cognitā, ante conflictū, pacificē ab Aduersario petendā condignam satisfactionē, & si offeratur, acceptandā, nec vltorius bello procedendū. Ita omnes ex Deuteronom. 20. v. 10. & patet ex dubio primo; bellum enim habere debet necessitas, non voluntas.

Rectē vero notant Valentia q. 16. pun. 2. ex Mol. disp. 103. post Syluestrū V. *Bellum* l. q. 10. ex probabiliori, etiā postceptum conflictum oblatā condignā satisfactionē acceptandā, etsi contrariū sentiant Maior in 4. d. 15. q. 20. Driedo lib. 2. de lib. Christ. cap. 6. Caietanus in Sum. V. *Bellum*, & Bannes, q. 40. a. 1. Addit tamen Molina: *Quia in bello vindictano vix unquam offertur condignā satisfactio, ita vt innocentes in manus Principi occidendi tradantur; ideo caprum iam bellum deserendum cōmuniter ex iustitia non esse, sed ex charitate; si modo offeratur satisfactio, quæ moraliter fieri potest, & est de bono utriusque Reipublicæ, quod ex particularibus circumstantijs pendet.* Quo casu rursus habemus bellum solum charitati non iustitiæ repugnans.

II. Post satisfactionem negatam, posse quidē Principem, per se loquendo, quoscunq; etiā infideles

in.

in belli societate vocare, exemplo Machabæorum, qui à Romanis auxilium petierunt 1. Machab. 9. cū etiā bestias adiutrices bello adhibere liceat: per accidens tamē, ratione scandali, aut subsequēntis nocu- menti, communiter esse illicitū Iudæos, vel Turcas in belli societatem contra Christianos adsciscere, vt rectē post Antoninum 3. p. tit. 4. c. 2. §. 11. & Maiorem in 4. d. 15. q. 20. docent Valentia loc. cit. Molina disp. 112. Azor tom. 1. lib. 8. cap. 25. q. 14.

53 III. Iustum bellū gerenti licitum etiā esse in fidijs vt, vt ex Augustino q. 10. in Iosue, cum S. Thoma hic q. 40. a. 3. docent omnes: mendacijs autē hostē circumuenire, aut pacta siue promissa illi præstita rū- pere non licet, iuxta S. Thomā, & communē ibidē; & patet ex cap. *Noli* 22. q. 1. & S. Ambrosio lib. 1. de officijs cap. 29 vbi ait; *Fides etiam hostibus seruanda est, vt si constitutus sit cum hoste aut locus, aut dies prælio, aduersus iustitiam putetur, aut loco præuenire, aut tempore.*
Excipiuntur tamē tres casus. Primus, si promissio sit de re illicita; tunc enim licet iuramento firmata, non ligat, ex cap. *In malis* 22. q. 4. Addit Valentia pun. 3. si ob factā interim rerū mutationē, absq; gra- uissimo Reipublicæ damno seruari promissū quā- uis iuratum non possit; ob eandem causam, & quia promittens hunc casum non intendit; sed de hac re disp. 1. q. 9. dub. 4. assert. 3. vbi verius docui, sola per se incommoda ex pactis alterutri parti obuientia non dare ipsi causam sufficientē, vt à pactis recedat. Certē promissio iuramento firmata, quantumuis o- nerosa, præstanda est sub peccato mortali, vt rectē etiā docet Molina ex cap. *Debitores*, de Iureiurando.

54 Secundus, si promissio ab altera parte iniuste sit extorta, nisi etiam iuramento firmata sit, tunc enim seruanda, ex cōmuni apud Syluestrum V. *Metus* §. 8. Bannē a. 3. & Valentia pun. 3. Molina disp. 111. Neq; verō potest iuramentū alicui præstitū relaxari, nisi vel ab eo, cui præstitū est, vel ab eius superiore; non autē à superiore illius, à quo semel validē præstitum, per se loquendo, vt docet Molina ibidē, & disp. 149. Certē propter scandalū & grauiora mala, quæ inde sequerentur, ordinariē non licet, nec expedit iura- mentū Turcis præstitū (nisi fortē manifestē perni- ciosum bono communi) relaxare, tamen si forsan ab- solutē loquendo posset Pontifex, vt à dominio infidelium, ita etiam à iuramento illis præstito Chri- stianos absolueret, iuxta dicta de fide q. 9. dub. 2.

55 Tertius casus est, si hostis prior fidem frangat, vel ex toto, vel ex parte; sub hac enim conditione fides data intelligitur, si hostis prior nō fallat, vt ex com- muni docent Syluester V. *Iuramentū* 4. n. 13. & Va- lentia cit. p. 3. Et colligitur ex cap. *Peruenit*, de Iure- iurando. Qua de causa & obfides, si nocentes sint, siue quia causam dederunt violandæ fidei; siue quia in bello iniuste & culpabiliter pugnarunt &c. licitē violata ab hostibus fide, occiduntur, modo alioqui culpa tantæ pœnæ nō sit impar, vt rectē Victoria de Iure belli n. 43. Molina disp. 120. Plura loc. cit. de fide.

56 IV. Licitum etiā esse iustū bellum gerenti, tantum hostibus damnū inferre, eos videlicet occidendo, capiendo, exspoliando, eorūq; bona destruēdo &c. quantum necessarium est ad iustū finem eiisdē belli obtinendū, puta vel ad iustā defensionē sui, suorūq; & Reipublicæ; vel ad iustā compensationē etiam computatis sumptibus & damnis bello factis, vel ad

competentē vindictā iniuriarū, tam in bello, quam ante bellum illatarū; & deniq; ad pacem & securita- tē firmā impetrandā, quæ omnis belli finis est: dum- modò quæ occupata solum sunt ad firmandā pacē, nullog; alio titulo debita, præstita securitate resti- tuantur. Ita ex cōmuni post Victoriā, Syluestrum, & alios docent Bannes hic a. 1. dub. 10. Valentia pun: 3. Molina disp. 117. Ratio, Quia media per se ad finem honestum ordinata, licita sunt.

57 V. Non semper tamen esse licitū, omnes nocentes occidere, vt si propter nimiam multitudinē eorum, absq; graui detrimento cōmuni, vel scandalo, id fieri non possit, exemplo Theodosij, propter cædem Theſſalonicensium reprehensū à S. Ambrosio epist. 26. ad Theod. nisi fortē id ipsum opus esset, ad stabiliendam pacem, contra perpetuos & desperatissi- mos hostes infideles, vt rectē Victoria à n. 41. Va- lentia loc. cit.

Spontē verō dediti, etsi cum nocētes sunt, adeoq; iniuste & culpabiliter pugnando mortē antea pro- meruerunt, per se loquendo, nō iniuste occiduntur, nisi ante deditiōē, vt fit, de securitate pacti sint; at- tamē duci curandū, vt habita semper cōmunis boni ratione, in misericordiā potius & clementiā, quam sæuitiā aut crudelitatem declinasse videatur: cum consuetō more, & quasi quodā gentiū tacito iure, captiuis etiam nocentibus, post partam victoriā, & redditam securitatem, vita condonetur, nisi for- san transfuge, aut de peculiari crimine conuicti sint, iuxta Victoriā n. 49.

58 VI. Omnia alia damna, quæ ad aliquem finē ex prædictis non necessaria inferuntur, iniuste inferri, & restitutioni obnoxia esse, ex communi & certa: cum absq; vllō iusto titulo inferantur. Excipiuntur tamen spolia, siue res mobiles, ab hostibus durante bello acceptæ; quæ tamen si iustā compensationē ex- cedant, iure gentiū sunt capientiū, nisi alicubi lex particularis, aut recepta approbataque consuetudo aliud habeat, vt post S. Thomam q. 66. a. 8. ad 1. & 1. 3. de regimine Principum c. 11. Victoriā n. 51. Co- uarruuiā in regulā *Peccatum* part. 2. §. 41. n. 1. & alios ex cōmuni docent Valen pun. 3. & Molina disp. 117.

59 VII. Duces subordinatos grauissimū & execrabile scelus committere, si per auaritiā, vt sæpe fit, præscri- ptū numerū militū non compleant, aut dimissis ex- ercitis, sui lucri causa, pretio minori ignauos vel imperitos substituunt: & tenentur non solum ad compensanda bona, quæ per eam fraudē impediū- tur, sed etiā ad damna omnia, quæ cōsequuntur, re- sarcienda; qualia sunt, quod belli sumptus & cona- tus in irritū cadunt, quod victoria non reportatur, quod Principis & Reipublicæ honor læditur, quod integri exercitus cadunt, quod ab hostib⁹ ciuitates, castra, munitiones obtinētur, quod innumeri inno- centes, fides etiam sæpe ipsa & religio, adeoq; bona corporis & animæ pariter omnia intereunt. Est communis doctrina: quia tales iniuste causam dam- ni dederunt.

60 VIII. Grauius etiam contra iustitiam, adeoq; cū onere restitutionis peccare duces, si cum per aliquā prouinciam exercitū ducunt, ab obuijs ciuitatibus pretiū, vel ad redimendā vexationē sponte oblatum accipiant, vel fraude eliciant, eo pacto & obligatio- ne, vt exercitū apud eos diuersari nō patiantur, quia

Princeps nec vult, nec potest consentire, vt eiusmodi hospitij redemptio venalis efficiatur, ne dū aliqui exonerantur, alij iniuste grauentur, vt docet Mol. cit. d. 116. Idem dicendū de illis, qui clam pecunias accipiunt à subditis Principis, ne in militia adscribatur: grauantur enim hac ratione immerito ceteri.

61 IX Et si cum vsu cōsuetudo fert, vt hospites gratis suppeditent militibus ligna & paleas, aut etiam aquā, salē, acetū, oleū, aut simile quippiā, id non facile damnandum sit, quando videlicet milites amici sunt, iuxta Caietanū & Molinā citatos: attamē nulla ducū indulgentia fieri potest, vt promiscuē rustici, hospites apud semilites, etiā ad fines tuendos excubantes, gratis alere teneantur; nisi forsan p modū pœnæ, aut iusti tributū id on⁹ eis à Principe legitime sit impositū, vt notant Mol. citatus. Valentia pū. 3.

Bellum enim à principe gerendū est ex publico aërio; vel ex redditibus ad publicos sumptus destinatis; vel ex tributo æqualiter, iuxta cuiusq; facultates exacto, non ex inæquali & immoderata subditorū pensatione & vexatione, vt ex com. docent Driedo l. 2. de libertate Christiana c. 6. Caietanus & Molina citati. In extrema tamē aut valde graui famis necessitate, aut si milites necessarij essent ad alicuius terræ defensionē, neq; aliunde suppeteret victus, possunt quidē milites, etiā iniuste rusticis & incolis accipere necessaria; sed princeps deinde tenebitur illa damna compensare, vel remissione tributū vel alia ratione, vt notat cum Driedone Molina.

62 X. Damna itema militibus, sine expressa vel præsumpta rationabiliter principis facultate etiā hostibus illata, culpam inducunt; & restitutioni obnoxia sunt; si quidē princeps in ipsorū hostiū bonū eiusmodi damna inferri eis vetuerit, aliās secus; iuxta Molinā disp. 101. & comūne doctrinā de Restitutione disp. 4. q. 6. dub. 2. & 3. Requiritur enim ad restitutionē, vt damnū proximo contra iustitiā sit illatū, non solū contra obedientiā &c. Christiani verō ex Turcica captiuitate fugientes licitē suos dominos spoliant, ob præsumptam Christiani Principis voluntatem, iuxta Sa verbo *Bellum*.

63 XI. Duces & milites, etsi alias cum periculo quoq; vitæ, stationes & munitiones sibi comissas tuere teneantur: attamen si nulla penitus spes sit vincendi, aut arcē tuendi, non tenentur certam mortē frustra expectare; cum ad hoc se non obligauerint, nec obligare potuerint, iuxta Molinā disp. 116, quia illicitū est, vitam frustra pdigere. Quod si miles contra fidem datam castra deserat, & alias pœnas ciuiles incurrit ff. ad l. Iuliam l. 3. & ff. de re militari, l. 3. ac præterea infamia notatur c. *Infames*. 6. q. 1. Secluso tamen periurio, an id sit mortale, diiudicandū putat Molina ex damno, periculo, pœna statuta, & rigore, quo ipsa executioni mandatur. Quæritur secūdo, an & quomodo in bello liceat occidere, in seruitutem redigere, spoliare etiam innocentes?

64 ASSERTIO I. Nullo casu licet per se & ex intentione occidere innocentes, quāuis Reipublicæ hostilibus mēbra; vt sunt etiā sponte dediti obsides, vel captiui. Ita omnes, & patet Exodi 23. v. 7. *Infantem & iustum non occides*. Ratio est. Quia vita non subest humano dominio, sicut libertas, & alia bona fortunæ. Vnde Alexander III de Treuga & pace: *Inuouamus*, inquit, vt presbyteri, monachi, conuersi, peregrini, mer-

catores, (videlicet peregrini, non ciues aut incolæ, vt notarunt Caietanus verbo *Bellum*, Mol. disp. 119. Val. q. 16. pun. 3.) *rustici cunctes & redeuntes, & animalia, quibus arant, & femina portat ad agrū, securitate congrua latentur*. Et in Can. *Paternariū* 24. q. 3. additur legati siue oratores; qui omnes tā diu præsumuntur innocentes, quamdiu cōtrariū de illis nō cōstat.

65 Quibus adde cum Syluestro verbo *Bellum* q. 10. & Molina disp. 121. eos, qui sequuntur partes iustum bellum gerentis, & alijs de Republica nolentibus parere, aduersantur; quibus si noti sint, parcendum, salua tamen compensatione & satisfactione, ad quam alias, secluso bello, tenentur.

Quod si, vt quandoq; fit, mulieres aliquæ hostem adiuuent; aut si propter apostasiam, cui tam mulieres, quam viri obnoxij sint, integer populus delendus iure videretur; tum quidem non magis mulieribus adultis, quam viris parcendum esset; vt in bello Granatensi contra apostatas Saracenos factum refert Molina disp. 119.

66 Infantes autem, etiam Turcarum & Saracenorū, interficere non licet, vt ex comūni Valentia & Molina loc. cit. & Victoria n. 38. addens; *licet possit fortasse defendi, quod ob cauenda mala futura, quæ ab eis adolescentant, imminēt, possunt interfici; intolerabile tamen esse, vt aliquis occidatur pro peccato futuro*, cum præsertim malum illud alia ratione vitari possit, nempe si in seruitutem redigantur.

In actuali autem conflictu, & quamdiu res est in periculo, reliqui puberes omnes, qui inter hostes reperiuntur; & multo magis, qui contra pugnant, nocentes præsumuntur (nisi contrarium aliunde constet) adeoq; licitē occiduntur, vt docent Victoria n. 44. & 45. & Molina loc. cit.

Parti autem victoria occidi nemo debet, qui nocens non probatur; quin etiam ex illis, qui bona fide pugnarunt, rati iustam esse belli causam, postea nemo quidem occidendus, vt idem Victoria docet n. 6. 45. & 59. ex communi: quia nemo tam graui pœna punitur, nisi propter culpam.

67 ASSERTIO II. Innocentes per accidens & præter intentionē licitē quandoq; occiduntur, si videlicet alioqui victoria obtineri, aut magni momenti arx, seu classis hostilis capi, vel deijci non possit, sine aliquo innocentium interitu. Ita omnes. Quia tali casu mors innocentum nec directē, nec indirectē est voluntaria: quod intelligendum est, si modo bonū illud subsequens, facta prudenti estimatione, tale sit, cui secundum leges charitatis, damnū adiunctū non immeritō postponatur; vt restē Victoria.

68 ASSERTIO III. Omnes Reipublicæ hostilibus partes, quamuis innocentes, vt mulieres, paruuli &c. (sicut & obsides, post fidem publicam violatam) si modo Christiani non sint, iusto bello capti licitē in seruitutem rediguntur suntque capti ipso iure gentium mancipia capientium. Ita communis apud Victoriam n. 42. Couarruias in Reg. peccatū part. 2. §. 41. Valent. loc. cit. Mol. disp. 117. & 120. Christiani verò, nisi fidē Christi penitus negant, iuxta receptam & diuturno vsu præscriptam consuetudinem, seruituti mancipari non possunt; quamuis capi possint, pro pecunia aliqua velut præmio capientium, redimendi, apud citatos.

69 ASSERTIO IV. Ii vero, qui Reipublicæ nocentis

ad iutores, vel membra non sunt, nec capi, nec seruituti addici possunt, nisi per accidens; cū id opus videtur ad hostium vires minuendas, vel cauenda mala per eos forsan impendenda: quo tamē casu prestanta securitate, dimittendi sunt, si innocentes sunt, si nocentes, pro ratione culpæ puniri poterunt, vt recte Molina disp. 120.

70 ASSERTIO V. Licet innocentes, qui non sunt partes Reipublicæ hostilis, in compensationē damnorum vel iniuriarū, suis bonis spoliari nō possint; quicūque tamen innocentes licite spoliatur bonis illis, quibus alias hostes cōtra nos vsuri prudēter existimantur, siue ad oppugnationē, siue ad propugnationē, vt armis, nauibus, equis &c. etiam si bona ista sint Ecclesiæ, vel in Ecclesijs sita; restituenda tamen seu compensanda, in quantum post redditā securitatē residua sunt. Quod si opus sit, destrui poterunt, manente restitutionis onere solum penes nocentes seu hostes. Ita Victoria de iure belli n. 39. Syluester v. *Bellum* 1. q. 10. n. 3. & V. *Bellum* 13. n. 5. & 6. Mol. disp. 121. Habens enim ius ad victoriam, licite amolitur obstacula.

Quod si hostes Ecclesijs vterentur, vt castellis, possent non solum cum opus est, destrui; sed etiā qui in illis sunt, licite extrahi: Secus, si ad illas tanquā ad asyliū confugissent; tunc enim cōsuetū in iunitate gaudent, vt alij malefactores, apud Syluest. loc. cit.

71 ASSERTIO VI. Innocentes autē, qui partes Reipublicæ hostilis sunt, possunt insuper spoliari bonis suis, etiam in compensationem sumptuum belli, & satisfactionem acceptæ iniuriarū, modō debita summa non excedatur. Ita Caietanus v. *Bellum*, Victoria de iure belli. n. 41. Couar. cit. p. 2. §. q. n. 4. Mol. & Valentia loc. cit. Summa verbo *Represalias*, & Canonistæ in c. vnicum de iniurijs & damno dato, in sexto. Ratio est. Quia licet Reipublicā nocentem punire in suis membris, quātum ad illa bona, quæ humāno dominio subsunt.

72 Si tamen sufficiens ex bonis nocentū compensatio facta sit, aut cōmode fieri possit, vt qdē post victoriā partā accidit, nō sunt spoliandi innocētēs, vt recte docent Syluester loc. cit. & Victoria n. 40. & si durante bello, ab eis semel iuste accepta (vt pote iam semel, iusto titulo sub dominio capientes redacta) licite retineantur iuxta Victoriā, contra Syluesterū.

Damna verō interim innocentibus illata, à nocentibus postmodū, quo ad fieri poterit, sine cōtrouersia cōpensanda erunt; & speciatim quod attinet ad bona illa rusticorum, q̄ alioqui ad rempublicā hostilē pertinent, in iunitas eaten⁹ præstanda erit, quatenus Reipublicæ Christianæ expedit, vt significat Molina; certē Caietan⁹ dubitat, an id sit vsu receptū.

73 Vnde colligitur primō, ex se non esse illicitas represalias, hoc est, ius quoddā prestandi siue capiendi quippiā de bonis subditorū alterius Reipublicæ, eo quod aliquis, aut aliqui de illā iniuriā intulerint, pro quā nec ipsi velint satisfacere, neq; Magistrat⁹ illius reipubl. etiam monitus, ad satisfactionē cogere: hanc enim facultatē posse Principē læsæ partis laeso concedere fatentur omnes: modo & mēsurā satisfactionis nō excedatur, & innocētibus parcatur, quando digna compensatio obtineri à nocentib⁹ potest.

Concedere autē represalias, siue impignoraciones istas potest ille solus, q̄ bellū offensiuū indicere po-

test; cū & hoc ipsum genus quoddā sit belli. Et licet tā grauis iniuria nō requiratur, grauis tamē certē requiritur, ppter nō leuia incomoda, quæ etiā illis insunt, vt recte Molina d. 121. In c. verō vnico, de iniurijs, in sexto excommunicatur, qui cōtra personas aut bona Ecclesiæ, cōcedunt vel extendunt represalias. De quā re plura Syluester eodē verbo, Couar. in regulā *Peccatū* p. 2. §. 9. n. 4. Molina & Valentia loc. cit.

74 Colligitur secundo, Cōmuniter & abiq; magnā necessitate licitū non esse, integrā ciuitatē militibus diripiendam tradere, tum ob dicta; tum ob ingentia scelera & flagitia, quæ militū temeritate, tā erga innocētēs, quā nocentes cōmuniter perpetrari solent: tametsi in aliquo rarissimo necessitatis casu id licitū esse possit, saltē ante partā victoriā; si nempe id necessariū videatur ad deterrendos hostes, accēdendos militum animos adeoq; bellum expediendū, & victoriā obtinendā: modo duces grauib⁹ pœnis propositis, diligenter inuigilent, vt milites à templorū expoliatiōe & incēdio, innocētū iniurijs, alijsq; flagitijs abstineant, vt recte Syluest. v. *Bellū* 1. q. 10. Vict. q. 52. Mol. d. 122. Quia tunc mala, quæ per accidens eueniunt, ob intentum maius bonum, duci nō imputantur. Post partam autem victoriam, & confectum bellum nunquā, aut vix vnquā talis direptio ad vllum finem belli necessaria esse potest.

Quæritur quinto, spolia & bona ab hostibus iusto bello capta, vel etiam pretio seu dono accepta, ad quos spectent.

75 ASSERTIO I. spolia bonorum mobilium, quæ ad hostes pertinebant, comuni iure sunt capientū, ex dictis suprā dub. 3. nisi forte alicubi consuetudine introductum sit vt toti exercitui distribuantur; aut eorum pars aliqua Principi cedat in subleuationem oneris, & subsidium soluendi stipendij: prout varijs locis & casibus variæ sunt leges & consuetudines, satis notæ militibus; quæ seruandæ sunt.

Bonauero immobilia, quatenus iustam compensationem, aut satisfactionem non excedant, ad supremū belli Principem: ex l. si captiuus, ff. de captiuus. Ea vero immobilia, quæ ad hostes non pertinebant, sed ab ijs iniuste occupata tenebantur, prioribus dominis restituenda sunt; vt quæ eorum dominio non sunt priuati; ex communi & certa apud Couaruiam in regulā *Peccatum* part. 2. §. 11. & Valentiam hic. q. 16. pun. 3.

76 ASSERTIO II. Quoad bona vero mobilia ab hostibus inique possessa, si bello iusto capiantur, seruanda cuiusq; regni recepta & approbata consuetudo. Ita Mol. d. 118. Sa V. *Bellum*. Ratio est. Quia in eiusmodi rebus, consuetudo habet vim legis; nec dubium, ob bonum cōmune, tum propter lites vitandas, tum ppter excitandos milites, posse humano iure introduci, vt res eiusmodi spectent ad capientes, vt ex simili patet in lege præscriptionis.

Vnde Molina non audet damnare Hispanos, qui eiusmodi res sibi reseruant; saltē postquam ab hostibus semel in locū tutū recepte; cum id ipsum etiā quorundā locorū iura statuant de ijs reb⁹, quæ vna nocte fuerunt in hostium potestate, vt idem Mol. restatur. Saquoq; & Val. p. 3. probabilē asserunt quorundā sententiam; qui simpliciter docent, ablata iusto bello ab ijs, qui illa bello iniusto acceperant, non esse priorib⁹ dominis restituenda, saltē

vt limitat Valentia, postquã interuallũ intercessit, & res iam fuit ab hostibus in tutũ locũ recepta; quia videntur res quasi neglectæ, vel amissæ: additq; Sa, ita receptum videri, vt capta à Turcis, prioribus Dominis non restituantur.

Idem (facta tamen quarundã rerum exceptione) decernit ius ciuile, l. *Hostes* & l. *si quid in bello*, ff. de captiuiis, & Instit. de rerũ diuis. *Item ea quæ ab hostibus*. Sed quod ius cum supponat bellũ etiã ex parte hostis iustũ esse, per se ad Christianorũ bella non pertinet, vt fufius prosequuntur Couarruuias cit. §. 11, n. 7. & 8. & Molina disp. 118. Quod si alicubi lex vel consuetudo aliud habeat, id obseruandũ. Hoc certũ, si restituantur priorib⁹ Dominis, teneri eos sumptum & industriam compensare titulo actionis negotiorum gestorum,

77 **ASSERTIO III.** Eadem res, si quidẽ recuperatio ipsarum iam deplorata videatur, licitẽ etiã ab hostibus dono aut emptione recipiuntur; at verò receptæ prioribus Dominis, si agnoscantur, restituendæ; modo isti pretiũ rationabiliter expensum soluant; ad quod in conscientia tenentur, prædicto titulo actionis negotiorum gestorum. Ita Molina & Couarruuias loc. cit. Et primum patet ex voluntate Domini rationabiliter præsumpta.

Secundũ probatur ex eo, quia Dominus nõ perdidit earum rerum dominium; nec ita bono comuni vtile est, vt hoc lege vel cõsuetudine introducatur; sicut aliqui esse posse diximus in casu præcedenti: quamuis nihil dubitẽ, id absolute fieri posse. Imo Sacritas docet, videri eandẽ rationẽ rerũ istarũ, seu bello & vi, seu pretio acquiratarũ; quod facile concederem, si eadem vtrobique vigeret consuetudo.

78 Tertium patet ex dictis in simili. Nec refert quòd ementi bona fide rem furto ablatam Dominus pretium rependere non debet; non solum quia hoc casu in gratiam Domini resempta non est; sed etiam quia fur tenetur emptori de euictione, non autem hostis, quem iniquum possessorem fuisse constat.

Habent vero hæc, quæ diximus, frequentem vsu, tum circa res alias, tum circa vasa sacra, quæ Catholicis olim ab hæreticis erepta, denuò seu vi & bello, seu pretio recuperata, in Catholicorũ man⁹ veniunt, vt recte notauit Molina ibidem. Vbi autẽ de Domino certo non constat, prudens arbitrabitur, iuxta cõmunem doctrinam de bonis incertis,

DVBIVM VI.

De circumstantijs Belli, personam, & tempus concernentibus; an Clericis; an etiam diebus festis liceat bellare.

s. Thomas 2. 2. q. 40. art. 2. & 4.

79 **Q**uaritur primo, an etiam Clericis bellum gere liceat. Statuo sequentia. I. Clericis regulariter suis manibus pugnare non licere, iuxta S. Thomam hic q. 40. a. 2. & cõmunem ex cap. *Quicumque clericus*, c. *Clerici*, c. *Quicumque ex clero*. & cap. *Qui ausu*, 23. q. 8. iuxta Apostolum 2, ad Timoth. 2. v. 4. *Nemo militans Deo, implicat se negotijs secularibus: vt ei placeat, cui se probauit*. Etsi verius sit, hoc illis solum prohibitum iure humano, vt docent. Bannes hic a. 2. & Molina disp. 108. non diuino &

naturali, sicut post Gratianum & Turcrematam putat Valentia q. 16. pun. 4. nulla id firma ratione comprobans.

II. Licitum tamen esse Clericis, non solum bellum suadere, & ad illud inducere, si bonum Christianæ Reipublicæ id exigat; sed etiam ex facultate Prælati, saltem præsumptã iusto bello interesse, & ad strenue pugnandum, tam in bello, quam ante bellum hortari; modo expresse & directe officio vel deformatione alicuius non suadeatur, vt ex cõmuni docent S. Thomas cit. a. 2, ad 2. & 3, Nauarrus c. 27. n. 217. Molina d. 108. Valentia q. 16. pun. 4. Suarez tom. 5. disp. 47. sect. 6. n. 8. post Gratianum cap. *Quicumque ex clero* 23. q. 8. conformiter. Scripturæ Iosue 6. Censetur autem præsumpta facultas suppetere, quando eiusmodi profectio bono communi, aut spirituali militum saluti vtilis creditur, neq; proprijs ecclesijs est perniciofa.

III. Prælatos Ecclesiasticos temporalem iurisdictionem habentes, posse belli causam & executionem alicui à se constituto Duci committere, per se autem exequi regulariter non item; ex communi, iuxta cap. *Episcopus*. Ne clerici vel Monachi, in sexto, & Can. *igitur* 23. q. 8. Neq; vero irregularitatem, idcirco incurrunt, licet nil protestentur.

IV. Quin etiam Clericos in quibusdam casibus licite pugnare, vt cum Caietano docent Valentia & Molina locis cit. Primo si constitutus in minoribus beneficium resignet, habitumq; & tonsuram dimittat, adeoq; statum mutet, ex Couarruuiam in Clementinam, *si furiosus* part. 2. §. 3. n. 2. Molina d. 108. Secundo ex Pontificis dispensatione, quæ abfque causa rationabili facta, est quidem illicita, sed valida, iuxta Molinam ibidem. Tertio si opus sit eos hoc facere, ad defendendum bonum commune, puta Republicam, patriam &c. tunc enim etiam tenentur, iuxta Caietanum hic a. 2. & Molinam citatos. Quinto ad consecutionem iustæ victoriæ, à qua bonum commune Ecclesiæ notabiliter dependet; si videlicet aliqui victoria talis sit desperata; vel grauius certe periclitetur.

V. Clericos extra hos casus in bello pugnantes, si in sacris sint, peccare mortaliter, secundũ oñes, quia priuantur vsu ordinum, & recludi iubentur in monasterio, & si in bello moriantur, interdicitur, ne orationes vel oblationes pro eis fiant; tamen si non priuentur Ecclesiasticã sepulturã, vt patet ex capitulis citatis: probabile etiam est peccare mortaliter si in minoribus existentes beneficium habeant; venialiter autem tantum, si aliqui in minoribus sint. Religiosi vero Laici tamen si forte mortaliter non peccent ita pugnãdo, secluso scandalo (vt quidã asserunt) tamẽ sine dubio grauius peccant, quam Clerici in minoribus constituti, iuxta Molinã ibidem.

VI. Clericos, non solum quando licite pugnant, sed etiam alias, quando bello vtiliter adfunt, nisi aut paupertatis professione, aut ducis auctoritate prohibeantur, posse, vt alios milites, spolia ab hostibus capere, sibi que retinere, vt ex præsumpta rationabiliter Principis facultate, & ipsa rei æquitate docet Molina; quicquid alij dubitent, & de præsentibus, non pugnantibus neget Bannes.

VII. Etsi Laicus in bello aggressiuo, etiam iusto, aliquem occidens vel mutilans, aut propinq; ad ali-

quem